

JORGE AMADO

GEÇENİN
ÇOBANLARI

♥
CAN

ROMAN

TÜRKÇESİ
ADNAN CEMGİL

Jorge Amado
GECENİN
ÇOBANLARI

Can Yayınları: 1617
Çağdaş Dünya Edebiyatı: 662

Os pastores da noite, Jorge Amado
© Jorge Amado vârisleri, 1964, 1991
© Can Sanat Yayınları Ltd. Şti., 2006
Bu eserin Türkçe yayın hakları Akcalı Telif Hakları Ajansı
aracılığıyla alınmıştır.

1. basım: Nisan 2007

Yayına Hazırlayan: Pınar Savaş

Kapak Tasarımı: Erkal Yavi
Kapak Düzeni: Semih Özcan
Dizgi: Hayriye Kaymaz
Düzeltili: Süleyman Asaf Taneri

Kapak Baskı: Çetin Ofset
İç Baskı ve Cilt: Özal Matbaası

ISBN 978-975-07-0756-8

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33
<http://www.canyayinlari.com>
e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

Jorge Amado
GECENİN
ÇOBANLARI

ROMAN

Türkçesi
ADNAN CEMGİL

CAN YAYINLARI

JORGE AMADO'NUN
CAN YAYINLARI'NDAKİ
ÖTEKİ KİTAPLARI

ÖLÜ DENİZ / *roman*
TEREZA BATISTA / *roman*

Jorge Amado, 1912'de Brezilya'nın Ferradas bölgesinde Ilhéus yakınlarında doğdu. Bir kakao plantasyonunda büyüdü, Salvador'da bir Cizvit okulunda okudu. Kakao plantasyonlarını konu alan ilk üç yapıtında, göçmen Siyahlar, melezler ve yoksul beyazların yaşadığı sömürü ve sefaleti yansıttı. Halk destanlarının ilkel görkemini taşıyan *Kızgın Toprak* (1942) bu yapıtlarının en iyisiydi. 1930'da gazeteciliğe başlayan Amado, edebiyatın yanı sıra radikal siyasetle de doğrudan ilgilendi. 1935'te tutuklandı ve solcu etkinlikleri yüzünden sık sık ülkeden sürüldü; yapıtlarının çoğu Brezilya ve Portekiz'de yasaklandı. 1946'da Brezilya Komünist Partisi milletvekili olarak Kurucu Meclis'e seçildi. Pikaresk tarzda kaleme aldığı romanlarında çoğunlukla Bahia kent yaşamını, özellikle de çeşitli etnik gruplardan oluşan yoksul sınıfları betimledi. *Tarçın Kokulu Kız* (1958) ve *Dona Flor ve İki Kocası* (1966) adlı yapıtlarındaki yergi, Amado'nun siyasal tutumunu ortaya koyar. Sonraki yapıtları arasında *Mucizeler Dükkânı*, *Sonsuz Topraklar*, *Gecenin Çobanları*, *Ölü Deniz* ve *Tereza Batista* sayılabilir. Amado, 2001'de Brezilya'nın Salvador kentinde öldü.

Adnan Cemgil, 1909'da İstanbul'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde öğrenim gördükten sonra Paris'te Fransızca, Moskova'da Rusça öğrendi. Ankara'da Tercüme Bürosu'nun çalışmalarına katıldı. Uzun yıllar Türkiye İşçi Partisi içinde görev aldı. Aralarında Karl Marx ve Antonio Gramsci'nin, Denis Diderot, Emile Zola, Maksim Gorki, Romain Rolland, Jorge Amado'nun da bulunduğu pek çok yazar ve düşünürün yapıtını dilimize kazandırdı.

*Rio Vermelho'da, Bahia denizinin kıyısında,
Oşossi ve Oşum'la dans eden Zelia'ya.*

*Antonio Celestino ile birlikte Carybé, Eduardo
Portella, Jenner Augusto, Gilbert Chaves, Lenio
Braga, Luis Henriqne, Mario Cravo, Mirabeau
Sampaio, Moysés Alves, Odorico Tavares,
Tiburcio Barreiros, Walter de Silveira,
Willys; Tiberia'nın doğup büyüdüğünü gören
başka yerlerden gelme, ama sapına kadar Bahialı
bu dostlarıma; Jesuino ile arkadaşlarına
yazarın sevgileriyle.*

Maranhao'dan yeğenim romancı Josue Montello'ya.

Hayat okulunda tatil yoktur.

(Rio-Bahia yolunda bir kamyonun
üzerine boya ile yazılmış bir atasözü)

*Bütün kadınlarla yatmak kabil değildir
ama bunun için çaba harcamalıdır.*

(Bahia rıhtımlarında söylenen bir özdeyiş)

İnsan! Ne onurlu kelime!

(Gorki: *Ayaktakımı Arasında*)

—

ÖNSÖZ

Biz, gecenin çobanları, bir küme genç kızı kovalar gibi, güdüyoruz geceyi, sürüyoruz tanyerindeki sığınaklarına kamışlarımızı, rom çektiğimiz kalın sopalarımız ve coşkun gülüşlerimizle.

Biz olmasaydık, biz gün doğuşunun tutkunları, ay ışığının çayırlarında ağır ağır yol alan gece –pırıltılı yıldızları, paramparça bulutları ve karanlık mantosuyla– nasıl giderdi yapayalnız ve başıboş, nasıl bulurdu çıkmazları ve daracık sokaklarıyla bu şehrin dolambaçlı yollarını? Her sokakçıkta bir kurban adağı, her dönemeçte esrarlı bir şeyler ve her gönülde, akşamleyin bir yakarış, bir sevgi acısı, suskun ağızlarda açlığın tadı ve dört-yol ağızlarının tehlikelerle dolu olduğu saatte zincirinden boşanan *Eşu*¹. Sınırsız otlığımızda susuzluğu ve açlığı, yalvarışlarla hıçkırıkları, acıların tortusunu ve umudun goncalarını, sevgi çılgınlıklarını ve acı çekenlerin anlaşılmaz sözlerini devşirerek gidiyoruz ve de bunlardan kan rengi bir demet yapıyoruz gecenin kara mantosunu süslemek için.

En uzak, en dar ve en çekici yollardan geçip gidiyoruz; insanoğlunun dayanma gücünün sınırlarına varıyoruz; sırrının ta derinliklerine sokuluyoruz; gecenin karanlığı ile aydınlatıyoruz bunu, en derin köklerini açığa çıkartarak. Gecenin mantosu her şeyi, yoksulluğu da büyüklüğü de örtmekte ve hepsini tek bir insanlık, tek bir umutta birleştirmektedir.

Deniz kokulu ıslak kanatlarını çırpan ürkek bir kuş gibi

¹ Kandoble'deki* rolü pek belli olmayan ruhlardan. Küçük bir şeytan şeklinde tasarlanır.

* Bahía'daki zencilerin dini. Karışık bir ayini ve şatafatlı törenleri vardır. Bu sözcük aynı zamanda bu törenleri ve bunların yapıldığı tapınakları da gösterir. (Kitaptaki tüm

rıhtımlarda görünür görünmez önümüze katıp sürüyoruz geceyi. Tehlikelerle çevrili beşiğinde yatan o öksüz bebeği şehrin yedi kapısından geçiriyoruz; elimizden kimsenin alamayacağı anahtarlarımızla açarak bu kapıları. Hayat ateşi ve dökülen kanlarla besliyoruz onu, üzerine titreyerek bilgili ellerimizle büyütüyoruz som gümüşten yapılmış gibi ya da yağmurlarla süslü olarak.

Sonra, sırtındaki yıldızlı siyah giysiyle, kibar bir genç kız gibi en civcivli tezgâh başlarında demlenir bizimle. Bu Afrikalı kadın, kara kalçalarını oynatarak ve de memelerini dalgalandırarak Roda sambasını¹ oynar, Kapoeira² maçına katılır, ustaca vurmasını bilir hançerini, kuralları çiğneyerek bu çılgın gece! Iavo'ların³ horanında en çok alkışlanan Orişa⁴ idi, bütün ermişlerin atı, Oşala'nın⁵ önünde eğildiği gümüş bastonlu Oşulufa; balıkların anası Yemanja'nın,⁶ şimşeklerin ve yıldırımların yaratıcısı Şango'nun⁷ ıslak ormanların tanrısı Oşossi'nin,⁸ elleri çiçek bozuğu Omolu'nun⁹, zaman zaman yedi renkli gökkuşağının Oşümare'si,¹⁰ hayasız Oşum¹¹ ve cenkçi kadın Iansan'a¹² da Eua'nın¹³ ırmakları ve kaynakları olur. Bütün renklere ve biçimlere bürünür; Ossan'ın¹⁴ otlarının şifasını getirir özünde, gölgelerden ve seraplardan doğan bir çekiciliği ve büyüsü vardır.

Öyle pek sarhoş ve istekli olmasa da yoksul kerhanelere dalar bizimle. Yaşlı kadınlar son aşk günlerini yaşar ve köylerden gelen körpe kız çocukları o çetin orospuluk zanaatını öğrenmeye çalışırlar buralarda.

— ~~Kimi zaman çılgınca sehvete susamıştır gece: bir erkek dipnotlar çevirmene ait.)~~

¹ Afrika'dan gelme Brezilya dansı.

² Angolalı zencilerin Brezilya'ya getirdikleri oyun. Bugün bir atletizm oyunudur. İki oyuncu ellerinde bıçaklarla birbirlerini devirmeye çalışırlar.

³ Din kurallarını yeni öğrenen genç kız.

⁴ Kandomble'deki tanrılardan biri.

⁵ Orişa'ların en büyüğü.

⁶ Deniz Tanrıçası; bir denizkızı şeklinde tasarlanır.

⁷ Yıldırım Tanrısı, en güçlü Orişa'lardan biri.

⁸ Avcıların Orişası. Bir yay ve oklarla tasarlanır.

⁹ Çiçek hastalığının ve genel olarak bütün hastalıkların Orişası.

¹⁰ Gökkuşağının Orişası; yılanla simgelenir.

¹¹ Suların Orişası. Afrika'daki Oşum nehrinin tanrıçası.

¹² Kandomble tanrıçası.

¹³ Kandomble tanrıçası.

¹⁴ Bitkilerin ve şifalı otların Orişası.

doyurmaz onu; en ince zevkleri, en ölçsüz çılgınlıkları bilir, bedenini kıvırdıkça karyolalar gıcırda altında, aşk naraları en ücra sokaklara yayılan bir müziktir şimdi; birbiri ardınca erkekler geçer vücudunun üstünden. Butlarından koltuk altlarına, tabanından, kokulu ensesindeki saç diplerine kadar şehvet sızır. Bu tatlı, doymak bilmez gecenin çiçek gibi tüylerinin arasında kadife yumuşaklığındaki tenine bürünerek uyuruz.

Sonra bol bol *kasaşa*¹ içip, gitar çalarak, biberli balık yemek için onu denize götürdüğümüz zaman o kadar emek verir ki bize. Mantosunun altında gizlediği sağanakları ve rüzgârları getirir. Eğlencenin en cümbüşlü anında sevgi şarkılarımız yükselirken, tuzlu deniz suyu tadı veren kızların zevkine vardığımız sırada, kasırga ve fırtınaları zincirlerinden boşandırır. Şimdi ay ışığı içinde yüzen ormanlarda, tatlı armonika ve gitar nağmeleri arasında kadınların ılık vücutlarını verdikleri yerlerden çok uzaktayız. Şimdi, bu çılgın, bu azgın gece, bu korku saçan esrarlı kadın, bu ölümün kız kardeşi, ayın ışığını ve kayıkların fenerlerini söndürerek sürüklemektedir bizi denizin uçurumlarına. Kaç kere kucaklamıştır onu, kendisini Bahia denizine fırlatıp atmaması ve dünyanın sonsuzluğa kadar, güneşin doğup batmadığı, gölgesiz, renksiz, esrarsız, bir gündüze bürünüp kalmaması, hiçbir şeyin seçilemeyeceği bir dünya olmaması için.

Kaç kereler, vaktinden önce gedip de ardında gece de değil, gündüz de değil bomboş bir zaman, can çekişmeler ve ölümlerle buz kesilmiş bir zaman bırakmasın diye kollarından, bacaklarından yakalayarak meyhane kapılarına, kapıları pencereleri sımsıkı kapayıp Tiberia'nın karyolasının ayağına bağlamışızdır.

Batan güneşin son ışınlarından örülü beşiğinde, sönük bir ay parçasının üzerinde, uzak ufuklardan bize geldiği zaman duygusuz, zavallı bir gecedir; yapayalnız, bilgisiz, hayatı okumamış, duygulardan ve heyecanlardan, acılardan, sevinçlerden, erkeklerin kavgalarından, kadınların okşayışlarından habersiz bir gecedir o. İslî mavimturak, bomboş, hiçbir şeye yaramayan kaba bir gece.

Sınırsız otlığımızda sürüp götürürken, şehrin ağgözlülük-

¹ Şekerkamışından yapılan alkollü içki.

lerini ve hırslarını, acılarını, sevinçlerini, kıskançlıklarını, rüyalarını ve yalnızlığını öğretiriz ona; duyularını uyandırır, eğitiriz onu ve bu titrek, çekingen geceyi insanların gecesini yaparız. Biz, erkek çobanlar karnını hayatla doldururuz onun. Umutsuzluk ve rüya gereçleriyle kurarız gecenin yapısını. Çiçeği burnunda sevgilerle solmuş tutkuların tuğlaları, açlıkla haksızlığın çimentosu, alçalmaların ve başkaldırmaların balçığı, rüyaların ve insanların önüne durulmaz yürüyüşünün kireciyle, onu, sopalarmıza dayanarak tanyerindeki sığınaklarına sürdüğümüz zaman artık memeleri süt dolu, doğurgan, ateşli ve bilinçli bir gecedir. Şimdi onu, şirden mantosuna sarınarak, sabahın ilk çiçekleriyle döşenmiş yatağında uyusun diye bırakırız denizin kıyısında. Perişan ve biçimsizdi geldiği zaman, ama şimdi insanların gecesidir. Biz, gecenin yorulmak bilmez çobanları, yeni bir gün batışına kadar gideceğimiz yolu da, takvimi de, saati de, ne yapacağımızı da bilmeden bekleriz gecenin gelişini.

Açın kasaşa şişesini de bir yudum verin ki, haykırayım. O vakitten beri o kadar çok şey değişti ki; daha da değişecek. Ama Bahia gecesi olduğu gibidir hep; altınla gümüşten, meltemden ve sıcaklıktan yapılmış, pitanga ve yasemin kokulu Bahia gecesi. Elinden tutuyoruz gecenin ve armağanlar sunuyoruz ona. Saçlarını tarasın diye bir tarak, gerdanını süslesin diye bir kolye, bileklerine takması için bilezikler, halkalar... Ve de tüm gülüşlerimizi, iniltilerimizi, hıçkırıklarımızı, küfürlerimizi ve sevgi soluklarımızı...

Yaşadıklarımı anlatıyorum, bana anlatılmış şeyleri değil. Olmuş şeyleri anlatıyorum. Beni dinlemek istemeyen çekip gider; sade ve yapmacıksızdır sözüm.

Biz, gecenin çobanları, erkek arama çağındaki bir küme kızoğlankızı kovalar gibi güdüp sürüyoruz geceyi.

Binbir Olay ve Umulmadık
Şeylerle ve Bütün Ayrıntılarıyla
Onbaşı Martim'in Evlilik Hikâyesi
∞YA DA∞
Romantik ve Yalancı Sevgilerle
Hayal Kırıklıkları Üzerine

Bütün bu işler olup bittiği sırada, Çılgın-Horoz Jesuino yaşıyordu henüz ve de Martim Onbaşı uzatmalı çavuş rütbesine –layık olduğu kadar da zorunluydu bu– atanmamıştı; kaldı ki, bir sürü umulmadık olaydan sonra gerçekleşmişti bu iş; yeri geldiği zaman anlaşılacağı gibi. Çılgın-Horoz’un ölümüne gelince, fırsat bulunursa âdet olduğu gibi ihtiyatlı bir dille anlatılacaktır.

La Rafale, kaşlarını çatmış, hızlı hızlı ıslık çalarak dar yokuştan yukarı çıkıyordu. Ablak ve kemikli yüzünün çerçevelediği donuk mavi gözleri, kimi zaman, sanki ayaklarını ve ellerini, saçlarını ve dişlerini, göbeğini, sivri kemiklerini karada bırakmış da enginlere açılmış gibi dalar giderdi. Onu böyleyken gören Jesuino: “La Rafale Santo-Amaro’ya doğru yol alıyor...” derdi. Neden Santo-Amaro’ya? Hiç kimse öğrenemedi bunu; Jesuino, lafını süslerdi böyle muamalarla; yalnız kendi bilirdi bunun nedenini. La Rafale ufak tefek, sıskacık bir adamdı, kamburca, uzun kolluydu, bir deri bir kemikti elleri de. Öylece düşüncelere dalarak, âdeta kayar gibi gürültüsüzce yürürdü. Eski bir şarkı tutturur, durmadan, yol boyunca mırıldanır dururdu bunu. Yolda sadece iyi yürekli bir ihtiyar bilmişti bu şarkıyı; ürperdi: Uzun süredir unutmıştu. Geçmişin uzaklarında kaybolmuş bir yüz geldi gözünün önüne; çınlayan bir gülüşü hatırladı; kendisinden en azından kırk yaş küçük olan La Rafale’nin nerede, ne zaman bu yavan nakaratı öğrendiğini düşünmeye başladı.

Bu, gittikçe daha hızla sonuna yaklaşan bir zamandı. Bir dönemin sonu, bir dünyanın sonu. Gittikçe daha hızlı... O kadar hızlı ki! Böyle olunca nasıl hatırlamalı geride kalan olayları ve insanları? Hem sonra kimse –ne yazık ki kimsecikler– böyle şeyleri görmeyecek ve böyle insanları tanımayacak. Yarın yeni bir gün doğacak ve yeni başlayan bu zaman içinde, insan hayatının bu çiçeği burnunda şafağında ne bu şeylerin ne bu insanların yeri olacak. Ne La Rafale ve mavi gözleri, ne zenci Massu, ne Martim Onbaşı ve kurnazlıkları. Tıpkı bunlar gibi genç ve ateşli Curio'nun, L'Yqrec'in, terzi Jesus'un Noel heykelcikleri yapan Alfredo'nun, Tiberia ananın ve de bütün küçük kızlarının: Otalia, Teresa, Davla, Noca, Antonieta, Raimunda'nın ve bunlardan daha az tanınmış birçoklarının yerinde yeller esecek o zaman. Çünkü bu, ölçünün ve ağırlığın bulunduğu bir zamandır; onlar için ise ne ölçü vardır ne ağırlık. Belki Federasyon yolu üzerindeki Angola köyünde Kandomble var olduğu sürece hâlâ söz edilecek Jesuino'dan. O, burada bayramı kutlanan bir ermiş ve sayılan bir kılavuz olmuştu: Ünlü *Kabokl*¹ Çılgın-Horoz. Ama o yine de eski Jesuino değildir; ona tüyler taktılar ve şu son yirmi yıldır ne olmuşsa ona bağladılar.

Kendisini, sokağın alt tarafına götüren düşüncesi daha az önemli olmamakla beraber, La Rafale böyle filozofça düşüncelere dalmış değildi. Melez kadın Ero'yu, daha çok, kopardığı gürültü arasında ondan ayrılışını düşünüyordu şimdi; sonra tanıdığı melez kadınlara kayıyordu zihni; vücutlarını ve ruhlarının bütün özellikleriyle hatırlamaya çalışıyordu gerçek melez kadınları. Ero da gerçek, mükemmel melez kadınlardan sayılabilir miydi? Hayır, diyordu kesinlik ve öfkeyle içinden.

Zenci Massu kadar uzun boylu bir Alman müşterisinden kalan ceketinin, dizlerine kadar gelen bu bol ceketin cebinde, köşesine büzülmüş ürkek bir fare vardı. Beyaz bir fareydi bu, incecik çeneli, mavi gözlü bir fare. Son derecede

¹ Etnik bakımdan beyazla Kızılderili karışımı melez; Kandomble'de ölmüş bir kimse'nin ruhu, dinsel törenlerde ortaya çıkar.

sevimli, cana yakın, oyuncak gibi cici bir şey, bir Tanrı vergisiydi bu hayvancık!

Günlerce çalışarak La Rafale ona bir marifet öğretmişti, tek bir marifet, ama çok iyi başarıyordu bunu. Parmaklarını bir kere şaklatınca fare bir yere kadar gidip geliyor sonra, ayakları havada sırt üstü yatarak, karnının okşanmasını bekliyordu. Kim istemezdi böylesine sevimli, tertemiz, akıllı ve yumuşak başlı bir faresinin olmasını? La Rafale'den deniz kenarında yetişen bitkiler, kaktüsler ve orkideler satın alan Cabral çifti, sahibi övünerek kendilerine bu marifetini gösterdiği zaman zorla satın almak istemişlerdi bu fareyi. Cabral'ın karısı, Dona Aurora: "Bir sirkten getirilmiş sanacak insan!" diye bağırmaktan kendini alamamıştı. Bunu torunlarına armağan etmek istiyordu, ama La Rafale yanaşmamıştı hiçbir alışverişe, satmamakta inatla direnmişti. Satmak için yetiştirmemişti; onu evcilleştirmek, kendisinin dediğini yapmaya alıştırmak için harcadığı emekleri birkaç kuruşa feda edemezdi. Güvenini kazanması için saatlerce çalışması gerekmişti. Bunu da başarabildiyse faresinin dişiliğinin kuvvetli olmasından yararlanmıştı. La Rafale karnını gıdıklarken, gözlerini kapayarak sırt üstü yatıyordu, öylece kımıldamadan. Durduğu zaman da gözlerini açıyor, ayaklarını sallayarak daha da gıdıklamasını istiyordu.

Faresini Ero'ya armağan edip, gülüşünü, sevgisini ve vücudunu elde etmek için epey zaman harcamış, sabırla beklemişti. Melez kadın, La Rafale'nin müşterisi olan doktor Aprigio'nun evine yeni girmişti; kadın aşçılık yapıyordu; yemeklerinin nefisliğiyle ün kazanmıştı. La Rafale daha görür görmez, tutulmuştu kadına ve en kısa zamanda uzak-taki gecekonduşuna götürüp yatmayı aklına koymuştu.

Özlediği amacı gerçekleştirmek için dişi faresi en sağlam ve rahat yardımcıydı. Vaktini ve nefesini, yavaş sesle sevgisini anlatmak, tatlı kelimeler söylemek için tüketecek adam değildi. Böyle iç çekişlerden de bir fayda geleceğine inanmazdı. Curio ise bundan başka bir şey yapmazdı; bir kadına sevdiğini anlatma konusunda çok ustaydı. Bu konuda bir kitap bile almıştı: *Âşıkların Sekreteri* adında. (Kitabın

kapağında hiç utanmadan sevişen bir çiftin resmi vardı.) Bu kitaptan tatlı sözler ve çetrefilli cümleler öğrenmişti. Böyle olduğu halde kimse, metresleri ve nişanlıları, kadın ahbabları ve sevgilileri tarafından onun kadar aldatılmamıştı.

Bütün o gönül edebiyatıyla birlikte, Curio vaktini Alonso'nun dükkânıyla Batualeli Isidro'nun meyhanesinde, kendisini bırakıp giden sevgililerin acısını, uğradığı hayal kırıklıklarını alkolle unutmaya çalışmakla geçiriyordu.

Gece karanlığı çöküyordu yavaş yavaş yokuşlara, meydanlara ve sokaklara; hafif bir meltem esiyordu, hava ılıktı; dünyaya ve bütün yaratıkların üstüne tatlı bir gevşeklik çökmüştü. Sanki insanlık için hiçbir tehlike yokmuş gibi bir huzura gömülmüştü her şey; kötülüğün gözü bir daha açılmamak üzere kapanmış gibi. Tam bir uyum anıydı bu ve her insan büyük bir huzur içinde hissediyordu kendini.

La Rafale'den başka herkes. İçinde zerrece huzur olmadığı gibi, başka insanlarla da barışık hissetmiyordu kendini. Hep bu anlaşılmaz Ero'nun yüzünden. Günlerce hep melez kadını, elbisesinin açık yakasından gördüğü memelerini düşündü: Ocağa doğru eğildiği sırada, gözü değince kanı tutuşmuştu La Rafale'in. Yerden bir şey almak için eğilince parlak, bal rengi butları çıkıvermişti meydana. Son haftalar boyunca, La Rafale'nin isteği büsbütün artmıştı, hep o kadını düşünmüş ve yağmurlu gecelerde, inler gibi adını mırıldanmıştı. Sevgisini anlatmak için faresini yetiştirdi. Fareyi karnını gıdıkladıktan sonra Ero'ya armağan edecekti; melez kadın, bunu görünce ateşli bir tutkuya kapılarak kendini verecekti La Rafale'ye. O da Ero'yu ta uzakta, ıssız deniz kıyısındaki kulübesine götürecekti ve orada ikisi, hep bir anda sevişip evlenmenin, nişanlılığın ve balayının tadını çıkartacaklardı. Üzerine muz yaprakları örtülmüş bir sandıkta La Rafale birkaç şişe saklamıştı. Giderken ekmeğe domuz sucuğu alacaktı ve eğer isterlerse mis gibi geçinip gideceklerdi ömür boyunca. Ömür boyu ya da yalnız tek bir gece. La Rafale macerasının ne ayrıntılarını ne de süresini önceden kestirebiliyordu. Bir an önce gerçekleştirmek istediği tek bir amacı vardı: Ero'yu kulübesine götürmek, kum-

ların üstüne sırt üstü yatırmak. Bundan sonra olaylar nasıl gelişecekti? Ayrı bir sorundu bu; zamanı gelince düşünülürdü.

Marifetini öğretirken, küçük beyaz faresine karşı sıcak bir sevgi belirmişti La Rafale'nin gönlünde, aralarında iyi bir dostluk kuruldu; öyle ki, melez kadın Ero'yu ve tunç renkli butlarını bile unutmuştu. Faresiyle sadece zevki için, başka hiçbir amaç gütmeyen oynuyordu. Saatlerce oynayıp eğleniyor, gülüyor, konuşuyordu faresiyle. Bütün hayvanların dilinden anlardı La Rafale. Hiç olmazsa kendi böyle söylüyordu. Farelerle, kurbağaların, yılanlarla kertenkelelerin onun bir göz ya da parmak işaretinden anladıklarına inanamamak olur muydu hiç?

Eğer, Ero'nun çalıştığı evin doktor olan sahibinin laboratuvarı için kurbağa getirmek üzere şehre inmiş olmasaydı, işler bambaşka olurdu. Ama daha mutfağa girer girmez ocağın yanında duran melez kadının hurma ağacını andıran boyunu ve uzun bacaklarını görünce "Aman Allahım, fareyi getirmeyi unuttum!" dedi içinden. Kurbağaları havuza bırakıp parasını aldıktan sonra Ero'ya, öğleden sonra geleceğini söyledi. Melez kadın omuz silkip kalçalarını kıvırdı; böylece bu haberin kendisini hiç ilgilendirmediğini anlatmak istemişti. Yapacak bir işi varsa gelsindi; kendisi için hiçbir önemi yoktu bunun. Kadının bütün vücudunu oynatmasına La Rafale -tabii çapkınca- bir anlam yakıştırdı. Ero hiçbir zaman ona bu kadar ateşli ve çekici görünmemişti. Dediği saatte gelip izin almadan mutfağa daldı. Ero, masanın önüne oturmuş akşam yemeği için patates soyuyordu. La Rafale, yavaşca yaklaştı, kadının önünde dikildi. Ero hayretle baktı:

"Yine mi buradasın sen? Hem de başka hayvancıklar ha? Ne iğrenç şey!.. Elindeki bir kurbağa ise havuza bırak... Bir fareyse eğer kapana... Bütün bu pislikler..." La Rafale ile daha fazla ilgilenmeden yine patates soymaya koyuldu. Adamın onu dinlediği yoktu; gözünü elbisesinin açık yakasından memelerinin kabarıklığından ayırmıyordu; içini çekti. Ero tekrar lafa başlamıştı:

“Hasta mısın sen ne? Hiç bu mikroplu hayvanlar düşmüyor elinden. Veba geçer insana bunlardan...”

La Rafale bol ceketinin cebine elini daldırdı, beyaz fareyi çıkarttı, çapkınca bir hareketle masanın üstüne bıraktı. Dişi fare, mutfağın çeşitli nefis kokularını kokladı. Burnunu patateslere doğru uzattı. Ero bağırarak yerinden sıçramıştı:

“Çek şu hayvanı buradan... sana söylemiştim ya bu pis şeyleri getirme mutfağa diye...”

O beyaz, sevimli ve ürkek fare, sanki, La Rafale'nin zaman zaman avlanıp enstitüye verdiği zehirli yılanlardanmış gibi, melez kadın masadan uzaklaşmıştı. Adamı da, fareyi de mutfaktan kovmak için ciyak ciyak bağıırıyordu, ama akli fikri hep hayvancıkta olan La Rafale'nin onu dinlediği yoktu.

“Ne cici şey değil mi?” dedi. Sonra parmağını şaklattı; şimdi fare enine boyuna koşmaya başlamıştı; sonra döndü, karnını havaya çevirip bacaklarını dikti, La Rafale her zamanki gibi gıdıklanmaya başladı ve yeniden Ero'yu memelerini ve butlarını unuttu.

“Dışarı! Çık dışarı buradan! Götür bu pis hayvanı!” diye sinir krizine tutulmuşçasına avaz avaz haykırıyordu Ero.

O kadar kuvvetle bağırmıştı ki, sonunda La Rafale duyabildi, gözlerini melez kadına dikti, tanıdı ve kendisinin neden buraya geldiğini hatırladı. Kadının böyle birden parlamasını, doğal bir coşkunluk sayıyordu; gülümsedi, fareye biraz pişmanlıkla baktı, sonra parmağıyla göstererek Ero'ya, “Sizin bu dişi fare... size veriyorum bunu,” dedi.

Armağanını sunar sunmaz da yeniden gülümseyerek, melez kadını bileğinden yakalayıp kendine çekmek için kollarını uzattı. O an için sadece kadının teşekkür amacıyla kendisine bir öpücük vermesini bekliyordu. Alt tarafı gecelerin kulübesinde olacaktı. Ama Ero, yarı baygın kendini onun kollarına bırakacak yerde kurtulmak için debeleniyor, kollarının arasında çırpınıyordu:

“Bırak beni... Bırak beni!”

Kadın kendini kurtarıp mutfağın ta dip tarafına kaçtı,

bir yandan da,

“Defol git buradan, yoksa evin hanımını çağırırım. Götür şu pis hayvanı... Bir daha buraya geleyim deme...” diye avaz avaz bağıyordu.

La Rafale bütün bunlardan pek bir şey anlamamıştı. Faresi cebinde, yokuşu tırmanıyordu ağır ağır. Karanlık bastırmaya başlamıştı, ortalığı güzel kokular sarmıştı, hava nemli ve ağırdı; gökyüzünü bulutlar kaplamıştı; düşüncelerine dalmış yokuşu tırmanıyordu La Rafale. Neden Ero, armağanını kabul etmemişti, neden kollarının arasından kaçmıştı, neden kendisiyle birlikte, teşekkür ederek ve içi istekle dolup taşarak gelmemişti deniz kıyısına? Anlamıyordu bir türlü.

Doğrusu, derin, bilgili adamdı Çılgın-Horoz Jesuino; bu dünyada pek çok açıklanamaz, anlaşılmaz şeyler oluyor derdi. Bir akşam aralarında konuşurken şu melez kadının eşi az bulunur yaratıklar olduğunu söylemişti. Ona göre tanrı beğenmiş de yaratmıştı bunları. Bunun için de anlaşılmaz, çetin şeylerdi, beklenmedik şeyler yaparlardı.

La Rafale ona hak veriyordu şimdi. Bir melez kadınla boy ölçüşecek kadın yoktu; ister buğday başağı gibi sarışın, ister kömür gibi kara olsun. Kaldı ki o, bu problemi yalnız Jesuino ile de tartışmış değildi. Bir araştırma merkezinin yöneticisi olan Menandro da bu görüşteydi. Gazetelere resmi basılan önemli bir kişiydi Menandro; ama sade ve iyi bir arkadaştı, herkese eşit davranırdı; kısaca budalaca kendini beğenmişlikten uzaktı. La Rafale ile çene çalmaktan, tartışmaktan, onun hayvanlardan, patlak gözlü kurbağalardan, taş kesilmiş gibi hareketsiz kertenkelelerinden söz etmesinden hoşlanırdı.

Bir gün, bir seyahatten dönüşünde Doktor Menandro, dilini şaplattı o kocaman bilgin kafasını sallayarak Fransız kadınlarını övmüştü La Rafale'ye: “Hiçbir kadın, Fransız kadınlarının yerini tutamaz,” demişti. O zamana kadar saygıyla kendisini dinleyen La Rafale kendini tutamamış, şöyle demişti:

“Doktor, özür dilerim, bir bilginsiniz siz, hastalıkları iyi

etmek için ilaçlar icat edersiniz, fakültede ders verirsiniz. Özür dileyerek açıkça konuşacağım sizinle; şimdiye kadar hiçbir Fransız kadınla yatmadım, ama inan ki bana, hiçbir melez kadınından daha iyi değildir Fransız kadınları. Sayın doktor, bu işte eşi yoktur melez kadının. Bilmem siz şimdiye kadar hiç kalçalarını, suların üstünde yalpalanan bir kayak gibi oynatan fıstık renkli bir melez kadının vücudunu elinizle okşadınız mı? Ah! Sayın doktor, bunlardan birini koynunuza alırsanız bir gün, sadece memelerini okşamak için bile olsa, Fransız kadınlarının sözünü ettirmezsiniz.”

Uzun zamandır böylesine uzun bir nutuk döktürmemişi La Rafale. Bu bir coşkunluk belirtisiydi. Sözünü, söylediklerine inanmış olarak bitirdi ve doktoru selamlamak üzere delik şapkasını başından çıkardı. Doktor Menandro şu beklenmedik cevabı vermişti:

“Ben de sizin gibi düşünüyorum, dostum. Her zaman çok beğenmişimdir melez kadınları. Hele, üniversite öğrencisi olduğum zamanlar ve şimdi de. Bana ‘Kadınların baronu’ adını takmışlardı. Peki, ama kim sana Fransa’da melez kadın yok, dedi? Senegal’den yeni gelmiş bir Fransız melez kadınının ne olduğunu bilir misin sen? Gemiler dolusu melez kadın gelir Dakar’dan Marsilya’ya aziz dostum...”

La Rafale içinden: “Aslında niye olmasın,” dedi. Şimdi gözünde değeri büsbütün artmış olan doktorun düşüncesine katılmış oluyordu böylece. Doktordan daha fazla beğenip değer verdiği belki yalnız Çılgın-Horoz Jesuino ile Tiberia idi. Doktor Menandro’ya yeniden kulak kabarttı; bu sırada o, koltuk altları üzerine bilimsel açıklamalarda bunuyordu.

Görüleceği gibi, La Rafale’nin melez kadınlar konusundaki bilgisi uzun süreden beri edinilmiş bir pratik bilgi değildi; teorik bilgisi de vardı. Ama pratik de, teori de iflas etmişti şu anlaşılabilir Ero’nun karşısında. La Rafale bozguna uğramıştı; kurduğu bütün hayaller suya düşmüştü birdenbire. Zavallı bir dişi farecikten böylesine korkan bu karı, beyaz bir kadına benzemişti bu haliyle. Görülmüş bir şey miydi? Gerçek bir melez kadın olsun da yapsın bunu? Olmaz böyle şey!

La Rafale, Alonso’nun dükkânına doğruldu. Karşısında-

ki Pileri yokuşunda bir sürü melez kadın vardı, hem de en halis melez kadınlar. Bol bol meme ve but, çalkalanan kalçalar, güzel kokulu enseler. Sürü sürü, gökyüzünden inmiş gibi, akşamın alacakaranlığında sokaklardan dolup taşıyordu melez kadınlar... Şimdi, bu dalgalı denizde yüzüyordu bizim La Rafale. Bu kadınların kimi yokuş yukarı koşuyor, kimisi de uçarcasına iniyordu yukardan aşağıya. İçlerinden biri, burun buruna gelircesine duruverdi La Rafale'in karşısında, dik memeleri gömleğinden dışarı fırlamıştı; irili ufaklı tombul kadınlarla doluydu sokak; beğen beğendiğini al.

Artık ortalık kararmaya başlamıştı; esrarlı gece çöküyordu ağır ağır Bahia şehrinin üstüne. Hiçbir şeye şaşılmazdı bu saatte. *Eşu*'nun ilk saatiydi bu. *Eşu* ağır ağır yol alıp gelirken, gün batışının gölgeleri sarardı dünyayı... O gün insanlar, ermişlerin türbelerine adaklarını sunmuşlar mıydı? Yoksa içlerinden biri unutmuş muydu ödevini yerine getirmeyi? *Eşu*'dan başka bir Pileri yokuşunu doldurabilirdi böyle nefis ve oynak melez kadınlarla ve de La Rafale'nin mavi gözlerini doyurabilirdi?

Ta aşağılarda, denize açılmış yelkenliler, yağmur düşmeden ulaşmak için hızla yol alıyordu kıyıya doğru. Rüzgâr bulutları önüne katmış, koşturuyordu; ay ışığı vurmaz olmuştu yollara. La Rafale'nin yanından kanlı canlı bir melez kadın geçip gitti şarkısını mırıldanarak. La Rafale düşüncelerine dalıp tek başına kalmıştı. Amacı Alonso'nun dükkânına gitmekti. Ahbabları oradaydı, onlarla bu güç sorunu tartışmak istiyordu. Çılgın-Horoz Jesuino onu bu çıkmazdan kurtarıp açıklığa kavuşturabilirdi. Yaman adamdı, ihtiyar Jesuino. Eğer arkadaşları oradaysa, La Rafale, Batualeli Isidro'nun Yedi-Kapılar'daki meyhanesine gidecekti. Rıhtımlara kadar uzanacak, Kiriliako'nun meyhanesine bakacak; Tiberia'nın kerhanesindeki *afose*¹ oyununda bulunacak; arkadaşlarını buluncaya kadar her yere gidecekti. Yağmur bardaktan boşanırcasına yağsa da, sırlıklam olsa da yine gidecekti bu konuyu aydınlığa kavuşturmak, bu kör düğümü çözmek için. Yanından, birbirinden cins melez kadınlar geçip gidiyordu.

¹ Bahia'daki Kandomble üyelerinin meydana getirdikleri soytarılar topluluğu.

JORGE AMADO

GEÇENİN
ÇOBANLARI

ROMAN

Brezilya'nın yetiştirdiği en büyük romancılardan biri olan **Jorge Amado**, ülkesinin yoksul Siyahlar'ı ve melezlerinin yazarıdır. Brezilya'nın kakao plantasyonları ve kentlerindeki, özellikle de Bahia bölgesindeki olağandışı yaşamlardan öyküler anlatır. Latin Amerika edebiyatının dünyaya armağan ettiği büyümlü gerçekçiliğin Brezilya temsilcisidir Amado. *Gece- nin Çobanları* da, yazarın *Tereza Batista* ve *Ölü Deniz* gibi başyapıtlarının tadında bir roman. Amado'yu tüm dünyada ünlü kılan o müzikli, şiirsel anlatımı bu romanda da bulmak mümkün. Büyük usta, Bahia'nın bakır tenli kadınlarını, yıldızlı gecelerde onların peşinden giden erkekleri anlatıyor. *Gece- nin Çobanları*, Bahia sokaklarının aylakları, hırsızları ve kumarbazlarının, geceleri rıhtımları mesken tutan fahişelerin dünyasına destansı bir yolculuk. Usta çevirmen Adnan Cemgil'in güzel Türkçesiyle...

KAPAK RESMİ: EMILIANO DI CAVALCANTI

ISBN 978-975-07-0756-8

9 789750 707568

<http://www.cazyayinlari.com>